

MACRO

Vân Mai trích dịch bài “**MACRO, The Outdoor Photographer Guide to Close-Up Gear**” của Mike Stensvold, đăng trên tạp chí **Outdoor Photography**, số tháng 6/2006.

Cận ảnh, hoặc nhiếp ảnh “close-up”, đưa chúng ta đến một thế giới ngoài cảnh mới đầy hứa hẹn. Bạn có thể chụp những chủ đề rất nhỏ hoặc biến một phần nhỏ của một chủ đề lớn thành ảnh trừu tượng. Tuy có nhiều định nghĩa về cận ảnh “close-up”, chúng tôi sẽ chỉ giới thiệu về định nghĩa đơn giản nhất: chụp chủ đề ở khoảng cách gần hơn khoảng cách tối thiểu mà các ống kính thông thường có thể lấy nét được. Ngày nay, các nhà sản xuất dụng cụ nhiếp ảnh đã giúp chúng ta “đến gần” bằng nhiều cách:

ỐNG KÍNH “CLOSE-UP”

Cách đơn giản nhất để lấy nét thật gần có lẽ là dùng kính close-up, trông giống như kính lọc không màu và cũng được vặn vào phía trước ống kính máy ảnh. Kính close-up được phân loại theo cường độ và khoảng cách ống kính có thể lấy nét được, tính bằng thước (meter), khi ống kính máy ảnh được chỉnh ở vô cực: ví dụ, kính close-up +1 sẽ lấy nét ở một thước, kính close-up +2 sẽ lấy nét ở 1/2 thước, kính close-up +3 sẽ lấy nét ở 1/3 thước. Với cùng một ống kính, khoảng cách lấy nét càng gần thì chủ đề trong ảnh càng to, vì vậy số cường độ kính close-up càng cao thì chủ đề càng được phóng to.

Lợi điểm:

- ◆ Tương đối rẻ tiền,
- ◆ Không bị giảm ánh sáng,
- ◆ Chiếm ít chỗ trong túi máy ảnh.

Điểm bất lợi:

- ◆ Kính close-up giảm độ sắc nét của ảnh,
- ◆ Không thể chỉnh vô cực nếu ống kính máy ảnh có gắn kính close-up,
- ◆ Bạn cần một bộ kính close-up cho những ống kính có đường kính khác nhau (hoặc mua một kính close-up cho ống kính có đường kính lớn nhất và những vòng để gắn kính close-up nhỏ hơn, được gọi là step-down ring),
- ◆ Cũng giống như kính lọc, kính close-up có thể tạo những góc đen (vignette) khi chụp với ống kính wide-angle.

EXTENSION TUBE

Ống nối (extension tube) là một vòng được vặn vào giữa thân máy ảnh và ống kính, làm tăng khoảng cách từ ống kính đến phim hoặc sensor máy ảnh kỹ thuật số, giúp ống kính lấy nét gần hơn nhiều. Giới nhiếp ảnh chuyên môn chụp chim thường gắn thêm ống nối vào ống kính super-telephoto để chụp những con chim nhỏ. Ống nối càng dài thì khoảng cách lấy nét càng gần và chủ đề trong ảnh càng to.

Lợi điểm:

- ◆ Độ sắc nét hình ảnh không bị giảm (tuy nhiên vài ống kính không lấy nét được sắc bằng những ống kính khác khi chụp ở khoảng cách quá gần),
- ◆ Bền (vì không có kính),
- ◆ Có thể dùng với tất cả mọi ống kính.

Điểm bất lợi:

- ◆ Giảm lượng ánh sáng đưa vào phim hoặc sensor,
- ◆ Không thể chỉnh vô cực khi dùng ống nối.

“MACRO” ZOOM

Nhiều ống kính zoom được giới thiệu là có macro nhưng thông thường chỉ có thể lấy nét được gần hơn những ống kính “non-macro”, chứ không thể chụp close-up thực sự được.

Lợi điểm:

- ◆ Có thể lấy nét gần hơn ống kính zoom thông thường,
- ◆ Có thể thay đổi cự ly của cùng một ống kính.

Điểm bất lợi:

- ◆ Chủ đề trong ảnh không được phóng to bằng khi dùng ống kính macro thực sự,
- ◆ Ở khoảng cách thật gần, hình ảnh không sắc nét bằng khi dùng ống kính macro thực sự,
- ◆ Chỉ lấy nét gần được đối với một cự ly (ví dụ ống kính 28-135mm macro chỉ chụp cận ảnh được ở cự ly 135mm).

ỐNG KÍNH THỰC SỰ MACRO

Ống kính thực sự macro được gắn trực tiếp vào máy ảnh và hoạt động như ống kính thường, nhưng vì giới hạn lấy nét được gia tăng nên máy ảnh có thể được đặt rất gần và chủ đề trong ảnh to bằng kích thước thực sự bên ngoài. Bạn cũng có thể chỉnh đến vô cực bất cứ lúc nào. Đây là một ưu điểm lớn khi bạn chụp phong cảnh và cận ảnh từ cùng một địa điểm.

Ống kính macro được sản xuất ở các cự ly: normal (50 – 60mm), short-telephoto (90 – 105mm) và telephoto (150 – 200mm), để đáp ứng mọi nhu cầu về bố cục và khoảng cách. Ống kính macro 200mm phóng to với tỷ lệ 1:1 từ khoảng cách xa hơn nhiều so với ống kính macro 50mm, một điều rất thuận lợi khi chủ đề là một côn trùng biết bay. Khi sử dụng ống kính macro dài, bạn có đủ chỗ để đặt dàn đèn flash và tấm hắt sáng (reflector). Bạn còn tránh được vô tình che tối chủ đề khi đứng quá gần và chụp với ánh sáng thiên nhiên. Ngoài ra, khoảng cách từ máy ảnh đến chủ đề cũng ảnh hưởng đến độ xéo perspective: chụp chủ đề với tỷ lệ 1:1 bằng ống kính macro 200mm tránh được perspective mà hậu cảnh còn bị xóa mờ. Muốn đạt được tỷ lệ 1:1, với ống kính macro 50mm, bạn phải đặt máy ảnh gần hơn nhiều nên không tránh khỏi perspective và hậu cảnh cũng rõ hơn.

Trên thị trường, chúng ta có ít nhất 2 ống kính macro zoom đích thực là macro: Canon manual-focus MP-E 65mm f/2.8 1-5X Macro Photo, và Tamron AF70-300mm f/4-5.6 LD macro zoom.

Lợi điểm:

- ◆ Chủ đề trong ảnh to bằng kích thước thực sự bên ngoài,
- ◆ Có thể lấy nét suốt từ 1:1 đến vô cực,
- ◆ Hoạt động hoàn toàn giống ống kính thường,
- ◆ Độ sắc nét cao ở tất cả các f-stops.

Điểm bất lợi:

- ◆ Thường to hơn ống kính non-macro có cự ly tương đương,
- ◆ Chậm hơn một ít so với ống kính non-macro có cự ly tương đương,
- ◆ Đắt tiền hơn ống kính non-macro có cự ly tương đương.

TELECONVERTER

Teleconverter, cũng còn được gọi là tele-extender, được gắn giữa thân máy ảnh và ống kính, giống như extension tube, nhưng teleconverter có lắp kính. Teleconverter gia tăng cự ly ống kính : ví dụ, teleconverter 1.4x thì nhân cho 1.4 (ống kính 100mm trở thành ống kính 140mm), teleconverter 2x thì nhân cho 2 (ống kính 100mm trở thành ống kính 200mm). Do khoảng cách lấy nét tối thiểu không thay đổi khi dùng teleconverter nên ống kính telephoto 300mm lấy nét ở khoảng cách 5 feet trở thành telephoto 600mm lấy nét cũng ở 5 feet.

Lợi điểm:

- ◆ Đạt được cự ly super-telephoto với giá rẻ hơn,
- ◆ Vẫn giữ được khoảng cách tối thiểu lấy nét được.

Điểm bất lợi:

- ◆ Ánh sáng bị giảm một cách đáng kể (một stop với converter 1.4x, hai stops với converter 2x). Ví dụ: converter 1.4x biến ống kính 300mm f/4 thành ống kính 420mm f/5.6.
- ◆ Chất lượng hình ảnh bị giảm một ít (có thể khá hơn nếu dùng converter thật tốt được cấu tạo riêng cho một ống kính nhất định).

Canon Life-Size Converter EF

NON-SLR DIGITAL CAMERA (Không thay đổi ống kính được)

Hầu hết những máy ảnh nhỏ kỹ thuật số đều có macro và có thể lấy nét cực kỳ gần: chủ đề có thể chỉ cách ống kính chưa tới một inch. Ngoài ra, màn hình LCD cho chúng ta thấy những gì ống kính thực sự “thấy” và biến những máy ảnh nhỏ này thành công cụ close-up đáng nể. Tuy nhiên chúng ta nên xem xét cẩn thận phần chi tiết kỹ thuật: vài kiểu máy ảnh chỉ chụp close-up được ở cự ly rộng nhất.

Nhiều máy ảnh nhỏ kỹ thuật số không những cho lấy nét cực kỳ gần, lại còn có thêm vài chức năng cải tiến hơn như: màn hình LCD có thể nghiêng xuống hoặc xoay (tilt and rotate) để giúp bạn chụp từ những góc cạnh khác nhau, cho bạn tự lấy nét (manual focus) và gắn thêm ống kính phụ (close up) vào ống kính zoom cố định của máy ảnh.

Lợi điểm:

- ◆ Khả năng chụp close-up cực kỳ gần,
- ◆ Xử dụng dễ dàng,
- ◆ Gọn nhẹ.

Điểm bất lợi:

- ◆ Do ISO cao, chất lượng hình ảnh kém hơn máy ảnh kỹ thuật số SLR,
- ◆ Những kiểu máy ảnh rẻ tiền không cho chúng ta nhiều chọn lựa để tự điều chỉnh máy theo ý muốn,
- ◆ Không thay đổi ống kính được.

ĐỘ SẮC NÉT

Chụp cận ảnh cho thấy rất rõ sự mờ nhòe do máy ảnh rung hoặc do chủ đề chuyển động. Bạn có thể chụp với ISO cao hơn và tốc độ nhanh hơn để giảm đến mức tối thiểu ảnh hưởng của việc máy ảnh

Hình chụp bằng ống kính Canon True-Macro 100mm gắn thêm Extension Tube EF 25 (photo by Julia Mai)

cầm tay bị rung, nhưng điều này cũng có nghĩa là bạn phải chụp với khẩu độ rộng và giảm độ nét sâu (depth of field). Bạn nên nhớ: một cận ảnh với chỉ một điểm thực sắc nét vẫn đẹp hơn một cận ảnh không có điểm nào sắc nét, và cũng đừng quên một kỹ thuật sáng tạo: lấy nét thật sắc một phần của cận ảnh và cho tất cả phần còn lại mờ nhòe, bằng cách mở rộng khẩu độ.

Bạn nên tự lấy nét (manual focus) để đạt được độ sắc nét cao đúng ở điểm bạn muốn. Nhiều người chuyên chụp cận ảnh thích di chuyển máy ảnh từ từ đến gần chủ đề cho đến khi chủ đề sắc nét nhất, thay vì xoay vòng lấy nét focusing ring.

Những ống kính hoặc máy ảnh có hệ thống chống rung (image stabilizer) rất tiện lợi trong việc chụp cận ảnh, nhưng giá đắt hơn và không phải ống kính hoặc máy ảnh nào cũng có hệ thống này.

Chân máy (tripod) là phương tiện vững nhất để tránh máy ảnh bị rung. Bạn có thể cầm máy ảnh, đưa chủ đề vào khung ngắm, di chuyển từ từ đến gần chủ đề, cho đến khi bạn đứng đúng ở vị trí lý tưởng nhất thì bạn đặt chân máy ở đó và gắn máy ảnh vào chân máy. Chân máy dùng cho việc chụp cận ảnh cần phải cứng, chắc chắn và để đặt máy ảnh ở vị trí bạn muốn. Bạn nên đích thân đến tiệm bán chân máy xem xét những điểm này. Vài kiểu chân máy có trụ giữa có thể xoay ngược được và có 3 chân có thể dang rộng ra sẽ giúp bạn đặt máy ảnh ở vị trí rất thấp.

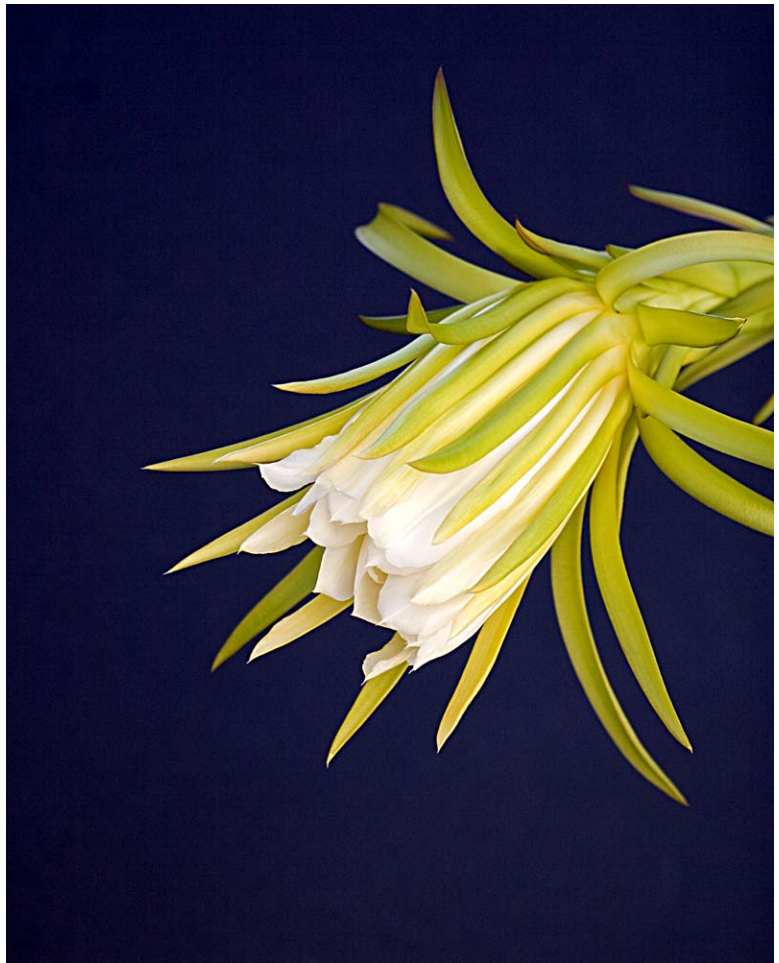
ÁNH SÁNG TRONG CẬN ẢNH

Đèn flash là một nguồn sáng rất tốt trong việc chụp cận ảnh. Thường được dùng ở khoảng cách gần, với tốc độ chớp nhoáng (1/10.000 giây hoặc nhanh hơn), giảm đến mức tối thiểu ảnh hưởng của sự chuyển động của máy ảnh hoặc chủ đề. Cường độ cao của ánh sáng đèn flash giúp bạn có thể thu nhỏ khẩu độ để tăng độ nét sâu thường bị giới hạn khi bạn chụp ở khoảng cách quá gần.

Hiện nay nhiều máy ảnh SLR cho chúng ta sử dụng loại đèn flash không gắn dính liền vào máy ảnh, để chúng ta có thể thay đổi nguồn sáng từ nhiều góc độ khác nhau, đạt kết quả đúng như ý muốn.

Đèn vòng (ring light) là đèn flash hình ống bao bọc vòng quanh ống kính và cho ánh sáng đều hơn, làm mọi chi tiết của chủ đề đều rõ, không có chi tiết nào bị bóng che. Cũng có những bộ đèn flash dành riêng cho macro, gồm có hai hoặc ba đèn ống thẳng được đặt chung quanh ống kính, tiện lợi hơn đèn vòng vì chúng ta có thể tăng giảm cường độ của mỗi đèn để đạt tỷ lệ ánh sáng thích hợp.

Với cây giá đèn flash dành cho macro (macro flash bracket), chúng ta có thể gắn một hoặc nhiều bộ flash vào máy ảnh nhưng cách xa ống kính, để giải quyết khó khăn trong việc đặt đèn khi chụp ngoại cảnh. Nếu bạn không dùng flash bracket thì bạn có thể cầm một đèn trên tay và dùng một chân đèn để gắn đèn thứ nhì.

Hình 1

Hình 2

Hình 3

Hình 1, 2 & 3: Hình chụp bằng ống kính Canon True-Macro 180mm f/3.5
(photo by Julia Mai)

XỬ DỤNG ÁNH SÁNG MẶT TRỜI

Mặt trời cũng là một nguồn sáng tốt cho cận ảnh. Tuy nhiên bạn không thể dời đổi nguồn sáng này theo ý muốn, thường thì lại quá chói chang và đôi khi lại không có đúng lúc bạn cần. Nhưng ánh sáng mặt trời chan hòa, quân bình màu sắc và không tốn tiền mua.

Sáng sớm và xế chiều, mặt trời chiếu từ góc cạnh thấp và đi qua nhiều tầng khí quyển nên cho ánh sáng xiên rất đẹp và không chói chang như giữa trưa. Bạn còn có thể dùng mặt trời đang xuống gần chân trời làm hậu cảnh cho một đóa hoa hoặc côn trùng bé tí (khi bạn lấy nét ở khoảng cách xa bằng macro, hậu cảnh mặt trời bị mờ và trở nên rất to trong ảnh).

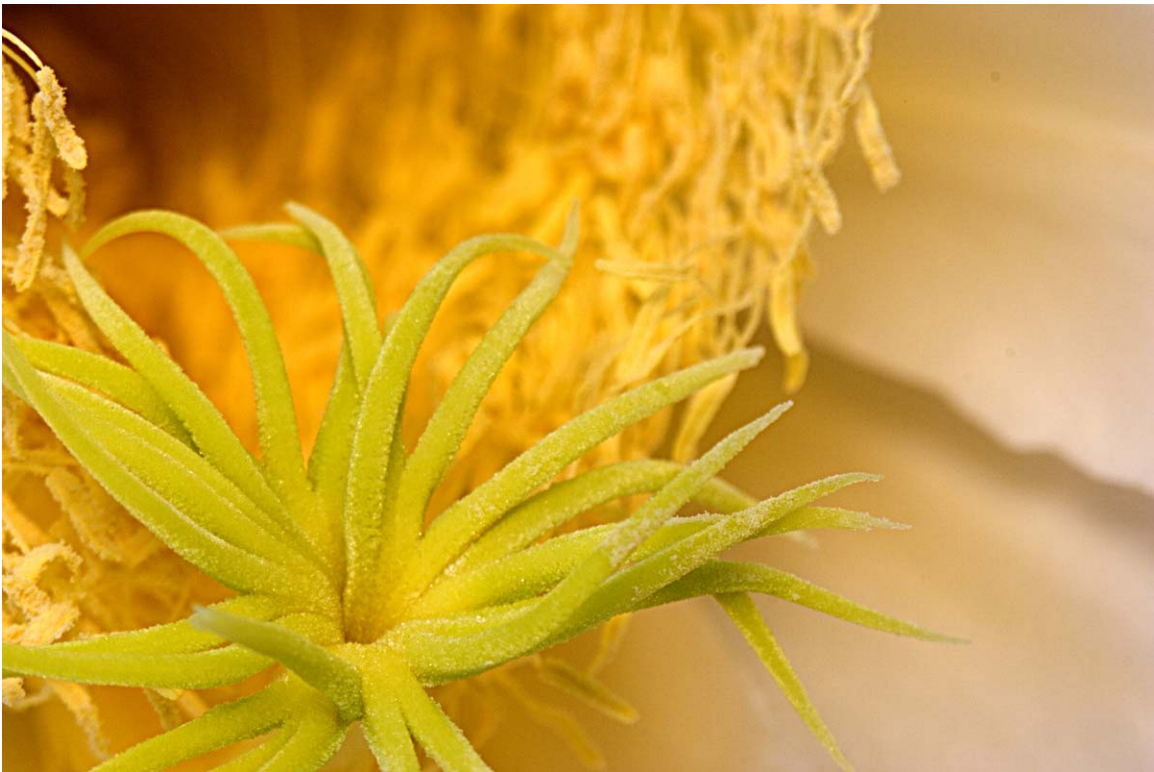
Bạn có thể làm dịu ánh nắng gay gắt giữa trưa bằng cách đặt một tấm chắn diffuser giữa mặt trời và chủ đề, hoặc bạn có thể chiếu ánh sáng lên chủ đề gián tiếp qua tấm hắt sáng. Lều bọc (light tent) và hộp đèn bằng vải (diffusion box) bao bọc chủ đề bằng vải mỏng, làm dịu ánh nắng, cũng cho ánh sáng đều và đẹp để chụp hoa, đồng thời loại bỏ được những điểm sáng phá hình.

“Gobo”, một danh từ chuyên môn trong giới làm phim, là một tấm chắn màu đen dùng để cản ánh sáng chiếu lên một phần chủ đề hoặc cảnh, và cũng đồng thời chắn bớt gió. Bạn có thể mua gobo hoặc dùng một tấm bìa đen.

Thân chúc các bạn thành công và chụp được nhiều tác phẩm cận ảnh.

*Hình chụp bằng ống kính Canon True-Macro 180mm gắn thêm
Extension Tube EF 25 và Extender 1.4x
(photo by Julia Mai)*

*Hình chụp bằng ống kính Canon True-Macro 100mm f/2.8 gắn
thêm Extension Tube EF 25 và Extender 1.4x
(photo by Julia Mai)*

*Hình chụp bằng ống kính Canon True-Macro 100mm gắn thêm Extension Tube EF 25
(photo by Julia Mai)*

*Hình chụp bằng ống kính Canon True-Macro 180mm gắn thêm Extender 1.4x
(photo by Julia Mai)*